

OBRA ESCULTÒRICA DE JOSEP M. CAMPS I ENRIC
CLARASÓ A LA FUNDACIÓ BALMESIANA

RAMON RIBERA GASSOL

L'edifici del que s'anomena avui dia Fundació Balmesiana,¹ abans Foment de Pietat, es troba al carrer Duran i Bas. L'immoble està constituït per dos edificis aixecats en dos períodes, 1919-1923 i 1928-1940 dins d'un estil eclèctic, on també trobem elements arquitectònics aprofitats d'una anterior construcció.

Durant la Guerra Civil, la institució, tot i sofrir una certa espoliació del seu patrimoni moble, la majoria de béns es pogueren salvar, ja que la casa fou confiscada en nom de la Generalitat de Catalunya i molts dels objectes foren traslladats al Museu de Montjuïc. En el present article fem una descripció de les obres de dos destacats escultors catalans que es conserven en la institució.

ENRIC CLARASÓ²

Enric Clarasó i Daudí (1857-1942) fou un dels coneguts escultors de l'anomenat moviment modernista. Va estudiar a l'Escola de Belles

1. *Una institució sacerdotal*. Barcelona, 1948.

2. Coll, Isabel: *Enric Clarasó, Ramon Casas, Santiago Rusiñol, com a nucli de la renovació de l'escultura i la pintura a Barcelona, en trànsit del segle XIX al*

Arts de Barcelona, «la Llotja», on fou deixeble del també escultor Joan Roig i Soler. Va obrir estudi conjuntament amb Santiago Rusiñol (hi hagué sempre molta amistat entre Rusiñol, Casas i Clarasó). L'any 1889, es traslladà a París, on residí un temps i assistí a l'Acadèmia Julien i també a les classes d'Henri Chapu; la seva obra més coneguda (féu molta obra religiosa, retrats, decorativa, etc.) fou *Memento Homo* (escultura funerària), amb la qual aconseguí l'any 1900 una medalla d'or a l'Exposició Universal de París.

Del seu treball escultòric com a retratista, en tenim una bona mostra en la peça conservada:

– *Bust de Jaume Balmes*. Marbre. 80 cm. Signat «E. Clarasó» costat lateral dret. (fig.1)

L'emplaçament originari de l'escultura, segons veiem en fotografies antigues, era la sala de lectura de la biblioteca (inaugurada l'any 1923), on presidia l'espai, que porta el mateix nom que el retratat, i posteriorment passà a presidir el vestíbul de la biblioteca, mentre que actualment presideix la nova sala de lectura (antic vestíbul).

Jaume Balmes i Urpià (1810-1848),³ fou prevere, filòsof i polític; es féu famós per uns escrits en els quals exposava la preocupació pels problemes de l'Església i del país. Va fundar diverses revistes i mantingué relació amb molts intel·lectuals de l'època. Va tenir molta influència en la modernització de l'Església catalana i espanyola i és valorat com a polític i pel seu catalanisme.

Està captat en posició frontal, vestit de clergue, du el coll alçat, al davant li pengen dues borles nuades que subjecten la capa; en la part davantera de la base hi ha la inscripció «BALMES».

JOSEP M. CAMPS⁴

Josep M. Camps i Arnau (1879-1968), va estudiar a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, «la Llotja», amb l'escultor Agapit

segle XX. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 1984; Santiago Alcolea: *Escultura catalana del segle XIX. Del neoclassicisme al realisme*. Fundació Caixa de Catalunya. Barcelona, 1989.

3. Diversos Autors. *Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya*. Volum I. Generalitat de Catalunya-Editorial Claret. Barcelona, 2001, pàg. 186-188.

4. Ribera Gassol, Ramon. «Josep M. Camps i Arnau, escultor. Obra a l'església

Vallmitjana i Barbany i va començar el seu aprenentatge als tallers de l'imatger García i al de Pere Carbonell. Fou el primer col·laborador de l'arquitecte Antoni Gaudí. Féu classes de dibuix a les escoles nocturnes del Centre Moral de Gràcia i fou president de la Congregació Mariana dels Lluïsos de Gràcia. Estigué vinculat al Cercle Artístic de Sant Lluc, institució artística d'ideari catòlic, dins de la qual hi havia l'Associació dels Amics de l'Art Litúrgic.

De caràcter profundament religiós, es va dedicar principalment a la imatgeria religiosa, la qual podem admirar en nombrosos temples catalans.

D'aquest escultor, ens trobem que signava moltes de les obres que feia, però no ho feia sempre.

Del seu treball escultòric, en tenim una bona mostra en les diverses peces que s'han conservat:

– *Balustre*. Marbre. No signat. Atribució. Correspon al balustre de l'escala d'accés al primer edifici (1919-1923), de clara influència historicista (neogòtic) i modernista pel que fa a les formes. Està decorat amb medallons dins dels quals trobem els busts dels apòstols amb els corresponents atributs que els són característics, excepte dos, Sant Pere i Sant Pau que estan representats de cos sencer. En els extrems del balustre hi ha dos dracs, mentre que en la part superior sobresurten uns pinacles. (fig. 2)

– *Santa Tereseta del Nen Jesús*. Pedra. 1'80 cm. A causa de la seva ubicació tan elevada no s'aprecia si està signada. Es troba en la façana posterior del carrer Montsió. (fig.3)

En el llibre *Una institució sacerdotal* se'ns dóna l'autoria de l'obra i el que va succeir a l'escultura durant la Guerra Civil «...*La imagen en piedra de Santa Teresita del Niño Jesús, obra de Camps Arnau, que decora el portal de la calle Montesión, quiso ser paseada, casi diríamos procesionalmente, por las avenidas de la ciudad, hasta el palacio de Montjuich precisamente el mismo día de su fiesta, 3 de*

---

parroquial de Santa Maria de Montblanc», *Aplec de Treballs*. núm. 21. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà. Montblanc, 2003. / Ribera Gassol, Ramon. «L'obra escultòrica de Josep M. Camps i Arnau a l'església parroquial de Sitges, dins *La Xermada*. núm. 33. Ajuntament de Sitges, 2003.

octubre de 1936, habiendo resultado infructuosos los esfuerzos de los encargos de quitarla de su pedestal el día anterior, día 2, que se había fijado para su traslado...» (pàg.17)

Teresa Martin, el nom real de la Santa (Alençon, 1873 - Lisieux, 1897), l'any 1883 fou curada miraculosament d'una greu malaltia. Profundament religiosa, l'any 1888 va ingressar en l'orde carmelità descalç de Lisieux i va fer la seva professió religiosa l'any 1890. Fou canonitzada l'any 1925, i anys després proclamada doctora de l'Església i patrona universal de les Missions.

Des de la Balmesiana, mossèn Eudald Serra i Buixó, gran devot de la Santa francesa, fou el propagador del seu culte i la va instituir com a patrona de l'entitat.⁵

La Santa és representada dempeus, amb la mirada frontal, sosté amb la mà dreta unes roses que deixaw2 caure, alguna ja es troba al terra, mentre que té la mà esquerra recolzada damunt el pit i amb la qual també sosté unes roses. En general, el seu atribut més característic són unes roses, que fan referència a la frase que va pronunciar abans de morir «després de la meva mort faré caure una pluja de roses sobre el món, aquestes vénen a simbolitzar els favors i beneficis per estimar Déu».

– *Bust del Pare Ignasi Casanovas*. Marbre. 80 cm. Signat «J. M. Camps Arnau» costat lateral dret. Es troba ubicat en la sala d'actes. (fig.4).

Ignasi Casanovas i Camprubí (1872-1936)⁶ era jesuïta, prevere, historiador i apologeta; col·laborador de mossèn Eudald Serra en l'obra de Foment de Pietat Catalana, fundà la Biblioteca Balmes i fou director de l'Acadèmia Catalana de les Congregacions Marianes.

Morí assassinat l'any 1936.

– *Retaule major*. Fusta policromada. No signat. Capella. (fig.5)

En el llibre *Una institució sacerdotal* sens dóna l'autoria. «*Un fondo a modo de retablo ofrece la escena de la crucifixión con la valiosa escultura de Cristo, obra del insigne escultor José Llimona,*

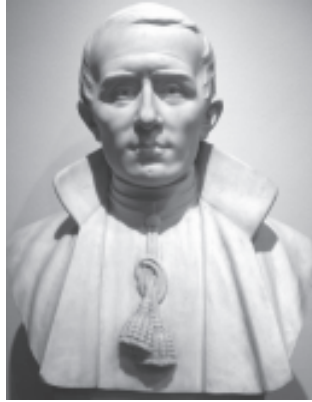
5. Fàbrega, Àngel. «Mossèn Eudald Serra y el Fomento de Piedad», dins *Cristiandad*, núm. 867, octubre, 2003.

6. Diversos Autors. *Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya*. Volum I. Generalitat de Catalunya-Editorial Claret. Barcelona, 2001, pàg. 462-463.

su última obra de envergadura y las figuras de la Virgen y San Juan, debidas al conocido artista Camps Arnau...» (pàg. 26)

El retaule major consisteix en un alt relleu que fa de fons i complement al crucifix, que és una escultura exempta; al costat esquerre hi ha la imatge de la Mare de Déu, amb la mirada envers el seu fill, i al costat dret la figura de Sant Joan Evangelista, amb la mirada envers els fidels i amb la mà esquerra assenyalant la figura de Crist mort, mentre que en la part superior trobem la figura del Pare Etern, envoltat de caps d'àngels alats, i una orla de raigs lumínics, té la mà dreta alçada en actitud de beneir i amb l'esquerra sosté un llibre obert, on en cada pàgina hi ha inscrites les lletres Alfa i Omega. Davant el pit o damunt de la creu hi ha l'Esperit Sant (colom); aixopluga el conjunt un baldaquí, suposem que també realitzat pel mateix Camps i Arnau.

– *Àngels*. Bronze. 1'30cm. A cada costat de l'altar major hi ha dos altars laterals, presidits per les imatges de la Mare de Déu de Montserrat i Santa Tereseta del Nen Jesús. No estan signades, provenen de l'antiga capella del primer edifici; a banda i banda de les imatges esmentades, hi ha dos àngels dempeus, en actitud d'ofrenar unes flors que duen amb totes dues mans. El que hi ha en el costat esquerre de l'altar de Santa Teresita, està signat en la base «J. M. Camps Arnau». (fig.6)

Bust de Jaume Balmes

Balustre (detall)

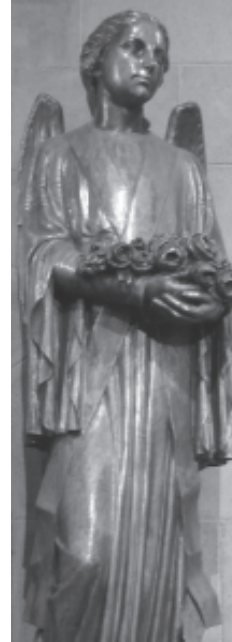
Santa Tereseta del Nen Jesús

Bust del Pare Ignasi Casanovas

Retaule major. Capella

Àngel. Altar lateral. Capella

